

SCREENING KARCINOMA

Prvi korak prema
pravovremenoj
dijagnostici i liječenju
Anđela Pupiće, dr.med

- **Probir (eng. Screening)** je proces testiranja osoba koje **nemaju** simptome bolesti kako bi se rano otkrili potencijalni slučajevi karcinoma i omogućilo pravovremeno liječenje.

Kolorektalni karcinom

Populacija	Preporuke	Razina preporuka
Odrasle osobe 50 – 75 godina	Probir za kolorektalni rak kod svih odraslih osoba u dobi od 50 do 75 godina	A
Odrasle osobe 45 – 49 godina	Probir za kolorektalni rak kod odraslih u dobi od 45 do 49 godina	B
Odrasle osobe 76 – 85 godina	Preporuka da kliničari selektivno ponude probir za kolorektalni rak kod odraslih osoba u dobi od 76 do 85 godina. Dokazi pokazuju da je čista korist od probira svih osoba u ovoj dobnoj skupini mala. U određivanju je li ova usluga prikladna u pojedinačnim slučajevima, pacijenti i kliničari trebaju uzeti u obzir cjelokupno zdravlje pacijenta, prethodnu povijest probira i preferencije.	C

<https://www.uspreventiveservicestaskforce.org/uspstf/recommendation/colorectal-cancer-screening>

Argilés G, Tabernero J, Labianca R, Hochhauser D, Salazar R, Iveson T, et al. Localised colon cancer: ESMO Clinical Practice Guidelines for diagnosis, treatment and follow-up^{†}. Annals of Oncology. 2020;31(10):1291-305.

Kolorektalni karcinom

- Preporučene strategije probira uključuju:
 - Visokoosjetljivi guaiac test fekalne okultne krvi (HSgFOBT) ili fekalni imunokemijski test (FIT) svake godine
 - DNA-FIT stolice svake 1 do 3 godine
 - CT kolonografija svakih 5 godina
 - Fleksibilna sigmoidoskopija svakih 5 godina
 - Fleksibilna sigmoidoskopija svakih 10 godina + godišnji FIT
 - Kolonoskopski pregled svakih 10 godina

Karcinom pluća

- Identificirati odrasle osobe u dobi od 50 do 80 godina koje imaju pušački staž od 20 godina i trenutno puše ili su prestale pušiti u zadnjih 15 godina.
- Svake godine provesti snimanje kompjutoriziranom tomografijom niske doze (eng. low dose computed tomography, LDCT).

<https://www.uspreventiveservicestaskforce.org/uspstf/recommendation/lung-cancer-screening>

<https://www.cancer.org/cancer/types/lung-cancer/about/key-statistics.html>

Postmus PE, Kerr KM, Oudkerk M, Senan S, Waller DA, Vansteenkiste J, et al. Early and locally advanced non-small-cell lung cancer (NSCLC): ESMO Clinical Practice Guidelines for diagnosis, treatment and follow-up^{†}. Annals of Oncology. 2017;28:iv1-iv21.

Karcinom pluća

- Prekinite probir nakon što osoba ne puši 15 godina ili ima zdravstveni problem koji skraćuje očekivani životni vijek ili mogućnost operacije pluća
- Zadaća liječnika obiteljske medicine je identifikacija i inicijalni oportunistički probir osoba koji spadaju u skupinu visokorizičnih za obolijevanje od raka pluća

Karcinom prostate

- Preventivni pregled na rak prostate treba ponuditi sljedećim skupinama:
 - muškarci u dobi od **50 godina** koji su pod **prosječnim rizikom** od raka prostate i za koje se očekuje da će živjeti još najmanje 10 godina
 - muškarci u dobi od **45 godina s visokim rizikom od razvoja raka prostate**. To uključuje Afroamerikance i muškarce koji imaju rođaka u prvom koljenu (oca ili brata) s dijagnozom raka prostate u ranoj dobi (mlađi od 65 godina)
 - muškarci u dobi od **40 godina s još većim rizikom** (oni s više od jednog rođaka u prvom koljenu koji su u ranoj dobi imali rak prostate).

Karcinom prostate

- Ako se probirom ne pronade rak prostate, **vrijeme između budućih probira ovisi o rezultatima krvnog testa PSA:**
 - Muškarci koji se odluče testirati, a imaju PSA manji od 2,5 ng/mL, trebaju se ponovno testirati svake 2 godine.
 - Probir treba raditi jednom godišnje za muškarce čija je razina PSA 2,5 ng/mL ili viša.
 - Budući da rak prostate često raste sporo, muškarcima bez simptoma raka prostate koji nemaju očekivani životni vijek do 10 godina ne bi trebalo ponuditi testiranje jer je malo vjerojatno da će imati koristi.

Karcinom cerviksa

Populacija	Preporuke	Razina preporuke
Žene u dobi 21-29 godina	USPSTF preporučuje prvi Papa test u dobi od 21 godine, nakon čega slijedi Papa test svake 3 godine. Čak i kod spolno aktivnih, Papa test nije potreban prije 21. godine. ASC ne preporučuje PAPA test prije 25. godine.	A
Žene u dobi 30-65 godina	Preporučan pregled na rak vrata maternice pomoću jedne od sljedećih metoda: - HPV testiranje svakih 5 godina (ASC od 25 godine) - HPV/PAPA test svakih 5 godina - Papa test svake 3 godine	A
Žene starije od 65 godina (one koje su išle na redovne preventivne preglede i one kojima je učinjena histerektomija)	Ako su svi dotadašnji pregledi bili uredni nije neophodno dalje testiranje. Ako ste neredovno gledani ili neki nalaz nije bio uredan možda treba nastaviti s pregledima	D

<https://www.cancer.gov/types/cervical/screening>

Marth C, Landoni F, Mahner S, McCormack M, Gonzalez-Martin A, Colombo N. Cervical cancer: ESMO Clinical Practice Guidelines for diagnosis, treatment and follow-up^{†}. Annals of Oncology. 2017;28:iv72-iv83.

Karcinom cerviksa

- Češće testirati žene:
 - HIV pozitivne
 - koje imaju oslabljen imunološki sustav
 - imala nedavni abnormalni test probira vrata maternice ili rezultat biopsije
 - imale rak grlića maternice

Karcinom cerviksa

Karcinom dojke

- Asimptomatske žene i žene s prosječnim rizikom od raka dojke
 - Žene od 40-44 godine: bez pregleda
 - Žene od 45-69 godina: pregled svake 2 godine u kontekstu organiziranog programa probira
 - Žene iznad 70 godina - nastavak probira u ovoj dobnoj skupini trebao bi biti vođen očekivanim životnim vijekom

<https://cancer-screening-and-care.jrc.ec.europa.eu/en/ecibc/european-breast-cancer-guidelines>

Loibl S, André F, Bachelot T, Barrios CH, Bergh J, Burstein HJ, et al. Early breast cancer: ESMO Clinical Practice Guideline for diagnosis, treatment and follow-up^{☆}. Annals of Oncology. 2024;35(2):159-82.

Karcinom dojke

- Grupa za razvoj smjernica ECIBC-a predlaže:
 - mamografski skrining (uvjetna preporuka, umjerena sigurnost dokaza)
 - trogodišnja ili dvogodišnja mamografija u odnosu na godišnji probir (uvjetna preporuka, vrlo niska sigurnost dokaza)

- **Prevenција** je ključ zdravlja, a redoviti pregledi mogu pomoći u ranom otkrivanju bolesti, što značajno povećava šanse za uspješno liječenje.
- **Nemojte čekati simptome** – obavite preventivne preglede i brinite o svom zdravlju na vrijeme.